

VOORREDE.

Bij het verschijnen van dit Eerste Deel van den Catalogus van Pamfletten der Koninklijke Bibliotheek mag het overbodig heeten, thans nog uitvoerig de vraag te behandelen wat onder den naam pamfletten, vlugschriften of blaauwboekjes verstaan moet worden. De bekende catalogi, bewerkt door wijlen Dr. P. A. TIELE, Dr. J. K. v. D. WULP, Dr. H. C. ROGGE en LOUIS D. PETIT hebben dit reeds overvloedig doen zien, terwijl de laatste in zijn voorrede dit punt afzonderlijk behandeld en tevens een opgave gegeven heeft van de min of meer uitgebreide verzamelingen, welke in ons land gevonden worden. Hier dient er op gewezen te worden in welk opzicht de door mij gevolgde wijze van bewerking van die mijner voorgangers verschilt. Over het algemeen heb ik het voetspoor — op zoo uitnemende wijze door den heer TIELE gebaad — gevolgd. De afwijkingen betreffen een enkel maal de volgorde, maar hoofdzakelijk de weglatingen. In den catalogus van VAN DER W. vindt men een aantal geschriften, die wel zeer belangrijk of zeldzaam zijn, maar waarvan moeielijk beweerd kan worden dat zij tot de pamfletten behooren. Deze zijn dus in dezen catalogus weggelaten. Hetzelfde geldt van de Nederlandsche plakkaten; het groot aantal plakkaten in de Koninklijke Bibliotheek aanwezig, deed het wenschelijk voorkomen daarvan — wellicht later — een afzonderlijke lijst te geven. Zij zijn dus niet dan bij uitzondering opgenomen: zoo werd een uitzondering gemaakt voor de plakkaten die het aantal geschriften over een bepaald onderwerp — bijv. de twisten tusschen Remonstranten en Contraremonstranten — volledig maken.

Men zal hier een groot aantal vlugschriften vinden welke reeds in de genoemde catalogi beschreven zijn. De bedoeling toch van dezen

IV

catalogus is niet een supplement op de vorigen te zijn maar een volledige opgave van hetgeen de Koninklijke Bibliotheek op dit gebied bezit. Daarbij is tevens het voordeel verkregen, dat de aantekeningen van mijne voorgangers hier en daar konden aangevuld en uitgebreid worden. Die aantekeningen zijn het welke de bewerking van een catalogus als deze zoo tijdroovend maken. Ik heb — voor zoover mij mogelijk was — steeds opgegeven of en waar de hier beschreven vlugschriften zijn afgedrukt. Dat mijne nasporingen om aangaande een of ander belangrijk geschrift eenige mededeelingen te kunnen doen, dikwijls vruchteloos bleven, zal wel geen nader betoog behoeven. Indien een aantekening zoo goed als onveranderd uit den catalogus van TIELE of uit dien van v. d. WULF is overgenomen, vindt men achter de aantekening tusschen haakjes een T of W met het nummer, terwijl waar de beschreven pamfletten gelijk zijn aan die van genoemde twee catalogi en dit niet reeds uit het overnemen van de aantekening blijkt, zulks is aangegeven door = T. of = W. Dat de catalogus door den heer PETIT bewerkt hier niet genoemd is heeft zijn bijzondere reden. Toen in 1882 het eerste deel daarvan verscheen was de bewerking van den catalogus der Koninklijke Bibliotheek reeds tot 1644 gevorderd. Het zou dus te omslachtig geweest zijn, al de beschreven pamfletten met die uit den catalogus van PETIT te vergelijken.

Blijkt hieruit dat dit deel in 1882 reeds tot 1644 gevorderd was, dan zou het verwondering kunnen wekken, dat het eerst in 1889 afgedrukt wordt. Maar ook dit heeft zijn reden. Verschillende meer spoed eischende werkzaamheden aan de Koninklijke Bibliotheek maakten dat de catalogus van pamfletten herhaaldelijk voor geruimen tijd ter zijde gelegd moest worden. Toen dit eerste deel eindelijk voltooid was, kwam er uitzicht dat de Haagsche boekerij in het bezit zou komen van een andere groote verzameling pamfletten. Meer dan twee jaar heeft het geduurd eer zekerheid was verkregen, dat genoemde collectie althans voorloopig niet over zal gaan in de Koninklijke Bibliotheek. Zoolang dit niet was uitgemaakt, kon met het drukken geen begin worden gemaakt, daar de catalogus dan reeds dadelijk meer dan noodig incompleet zou zijn geweest. Van daar dat eerst in October 1887 door den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek aan Zijne Exc. den Minister van Binnènlantsche Zaken verlof kon worden gevraagd om het eerste deel van den catalogus van pamfletten ter perse te mogen leggen.

Ik heb gemeend hun, die zich met de letterkundige voortbrengselen der zestiende en zeventiende eeuw bezighouden, een dienst te

bewijzen door een alfabetisch register der schrijvers aan den catalogus toe te voegen. Men kan thans spoedig naslaan wat van een bepaald schrijver in dit boekwerk voorkomt.

Ten slotte moge hier de mededeeling een plaats vinden dat het Tweede Deel reeds voor meer dan de helft is afgewerkt en dus na niet al te langen tijd zal volgen. Intusschen houde men in het oog dat de tijd, welke aan het bewerken van dezen catalogus besteed kan worden, tegenwoordig zeer beperkt is.

Dr. W. P. C. KNUTTEL.